

Osobne vijesti

U prilogu je sažetak magistarskog rada dr. med. Anite Legović, koji je obranila 29. srpnja 2003.

Čestitamo!

Uredništvo

**Značenje rehabilitacije za ishod
aloartroplastike koljena u reumatoidnom
artritisu i osteoartritisu**
- sažetak magistarskog rada -

mr. sc. Anita LEGOVIĆ, dr. med.

Reumatoidni artritis (RA) i osteoartritis (OA) najčešći su uzročnici boli i smanjene pokretljivosti u reumatoloških bolesnika. Kada konzervativno liječenje više ne daje zadovoljavajuće rezultate u uznapredovalom stadiju tih bolesti, pristupa se operativnom liječenju. Koljenska aloartroplastika danas je najčešće primjenjivana metoda kirurškog liječenja RA i OA.

Cilj istraživanja bila je analiza učinaka i ocjena rezultata rehabilitacije u bolesnika nakon koljenske aloartroplastike s namjerom da se ustanovi njezino značenje na krajnji ishod ugradnje totalne koljenske endoproteze u bolesnika s RA i OA. Ispitanici s RA i OA praćeni su u nekoliko razdoblja tijekom godine dana nakon koljenske aloartroplastike pri čemu su uspoređivani postignuti rezultati.

Na temelju relevantnih parametara rezultati su uspoređeni s onima sličnih istraživanja iz medicinske literature.

U razdoblju od srpnja 1999. godine do srpnja 2001. godine, analizirana su 102 bolesnika s ugrađenom totalnom koljenskom endoprotezom, od toga 38 bolesnika s RA i 64 bolesnika s OA. U skupini ispitanika s RA bilo je 35 žena i tri muškaraca, a u skupini ispitanika s OA 54 žene i 10 muškaraca. Prosječna

Životna dob ispitanika s RA iznosila je 61 godinu (raspon od 43 do 78 godina), a u skupini ispitanika s OA 74 godine (raspon od 61 do 86 godina). Svi su ispitanici, prije operativnog zahvata na Klinici za ortopediju Lovran i tijekom rehabilitacije u Specijalnoj bolnici za medicinsku rehabilitaciju Thalassotherapija u Opatiji, bili pregledani i ispitani u skladu s utvrđenim kriterijima. Identična ispitivanja ponovljena su tijekom tri vremenska razdoblja (tri, šest i dvanaest mjeseci nakon operativnog zahvata). Ispitanici su bili podvrgnuti istim rehabilitacijskim procedurama tijekom poslijeoperativne rehabilitacije u trajanju od tri tjedna. Dobiveni rezultati su analizirani i uspoređivani između obje skupine bolesnika s ugrađenom totalnom koljenskom endoprotezom s ciljem da se ispituju učinci provedene rehabilitacije te da se ustanovi postoje li među njima značajne razlike u postignutim rezultatima s obzirom na prirodu i težinu osnovne bolesti i vrstu deformiteta koljenskoga zgloba prije operativnog zahvata. Ispitivanje je obuhvatilo objektivne i subjektivne parametre koji su bilježeni prije i poslije operacije, prije i nakon rehabilitacije te tijekom kontrolnih pregleda, tri, šest i dvanaest mjeseci nakon operativnog zahvata. Od subjektivnih parametara ispitivani su učestalost i intenzitet bolnosti koljenskoga zgloba vizualnom analognom skalom (VAS) te količina primjenjivanih analgetika. Od objektivnih parametara ispitivani su: opseg pokreta (fleksija i ekstenzija) koljenskoga zgloba, učestalost i veličina otekline koljenskoga zgloba, opseg natkoljenice i snaga četveroglavog mišića. Za ocjenu funkcionalnoga statusa u bolesnika s RA primijenjen je upitnik Health Assessment Questionary (HAQ), a u bolesnika s OA Lequesneov test. Modificiranim upitnikom SF-36 (Short Form Health Survey) u obje skupine bolesnika ocijenjena je kvaliteta života prije i poslije operacije, a zatim tri, šest i dvanaest mjeseci nakon operativnog zahvata. Nakon rehabilitacije i tijekom kontrolnih pregleda, u tri vremenska razdoblja nakon operativnog zahvata, pacijenti su zamoljeni da iznesu subjektivnu ocjenu uspješnosti operativnog zahvata.

U statističkoj obradi podataka primijenjene su deskriptivne i analitičke metode svrhovite u biomedicinskim istraživanjima. Za deskripciju analiziranih podataka korišteni su aplikacijski programi Microsoft Excel i Microsoft Word. Podaci su analitički obrađeni računalnim programom Statistica 6. Za usporedbu podataka između grupa ispitanika primijenjen je t - test za zavisne uzorke i H_i (χ^2) kvadrat test.

Analizom učestalosti koljenske aloartroplastike prema dobi, spolu i uhranjenosti u bolesnika s RA i u bolesnika s OA ustanovljena je statistički značajnija učestalost

u žena u odnosu na muškarce ($p < 0,005$), te značajna učestalost koljenske aloartroplastike u preuhranjenih ispitanika s OA ($p = 0,0194$). U raspodjeli prema dobi bolesnici s RA su statistički značajno mlađi, dok raspodjelom prema dobi unutar skupina nije ustanovljena statistički značajna razlika u učestalosti ugradnje koljenske endoproteze između muškaraca i žena. Podjednaka je zastupljenost desnih i lijevih koljenskih aloartroplastika.

U ispitanika s RA i u ispitanika s OA nakon tro tjedne rehabilitacije poslije koljenske aloartroplastike nađeno je statistički značajno poboljšanje opsega pokreta koljenskoga zgloba, prosječno za 16,5 stupnjeva u bolesnika s RA ($p < 0,0001$), dok je u bolesnika s OA fleksija prosječno poboljšana za 14,7 stupnjeva ($p < 0,004$). Značajno su smanjeni učestalost i intenzitet bolnosti koljenskoga zgloba ($p < 0,005$), a količina primijenjenih analgetika smanjena je za 13% u bolesnika s RA ($p = 0,008$) i 18% u bolesnika s OA ($p = 0,0001$). Otok koljenskoga zgloba smanjen je za 13% u bolesnika s RA i 19% u bolesnika s OA ($p = 0,054$). Poboljšani su i tonus, trofika i snaga natkoljeničnog mišića na strani operiranog koljena ($p < 0,005$). U obje skupine bolesnika poboljšanje je funkcionalni status čime je olakšano obavljanje svakodnevnih aktivnosti što je pridonijelo i poboljšanju kvalitete života, i to u skupini bolesnika s RA ($t = 22,86$, $p < 0,05$) i u skupini bolesnika s OA ($t = 29,07$, $p < 0,05$).

Usporedbom rezultata ispitivanih parametara između dviju skupina ispitanika nađena je statistički značajna razlika u poboljšanju opsega pokreta i kvalitete života u bolesnika s OA u odnosu na one s RA ($t = 2,44$, $p = 0,017$).

Najveći broj ispitanika (92%) nakon rehabilitacije poslije koljenske aloartroplastike zadovoljan je ishodom operacije, a njih 65% ocijenilo je uspješnost operativnog zahvata visokom ocjenom što pridonosi daljnjoj afirmaciji ugradnje koljenske endoproteze kao metode operativnog liječenja i rehabilitacije, kao sastavnog i prijeko potrebnog čimbenika u sveukupnom liječenju takvih bolesnika.

Rezultati ovog istraživanja utvrdili su značajan učinak rane rehabilitacije na poboljšanje funkcionalnog statusa i kvalitete života u bolesnika s RA i u bolesnika s OA s povoljnim konačnim ishodom koljenske aloartroplastike. Bolesnici podvrgnuti rehabilitaciji nakon ugradnje totalne koljenske endoproteze postigli su značajno smanjenje boli, smanjili primjenu analgetika, poboljšali opseg pokreta koljena, povećali su snagu i poboljšali mišićni tonus natkoljene muskulature na strani operiranog koljena. Poboljšanjem funkcionalnog statusa,

bolesnici su brže i kvalitetnije uključeni u obavljanje svakodnevnih životnih aktivnosti i socijalne kontakte, čime im je poboljšana kvaliteta života.

Životopis

Anita LEGOVIĆ rođena je 1957. godine u Rijeci gdje je završila osmogodišnju školu i srednju medicinsku školu. Medicinski fakultet u Rijeci upisala je 1975., a diplomirala 1980. godine.

Pripravnički staž obavila je u Kliničkome bolničkom centru u Rijeci, a stručni ispit položila 1981. godine. Nakon pripravničkog staža u Rijeci, radila je u Domu zdravlja Opatija u Hitnoj medicinskoj pomoći, a zatim u primarnoj zdravstvenoj zaštiti djece i odraslih.

Od 1982. godine djelatnica je Specijalne bolnice za medicinsku rehabilitaciju srca, pluća i reumatizma Thalassoterapija u Opatiji. U toj je bolnici do 1990. godine obavljala poslove odjelnog liječnika na Odjelu za rehabilitaciju kardio-vaskularnih bolesnika.

Početak Domovinskoga rata, radi potreba posla, dodijeljena je Odjelu za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju gdje je obavljala poslove odjelnog liječnika vodeći pretežno bolesnike traumatizirane ratnim djelovanjima.

Specijalistički ispit iz fizikalne medicine i rehabilitacije položila je 1996. godine u Zagrebu. Tijekom specijalizacije završila je poslijediplomski studij iz fizikalne medicine i rehabilitacije.

Više je puta sudjelovala na domaćim i međunarodnim kongresima iz različitih područja medicinskih znanosti: fizikalne medicine, reumatologije, neurokirurgije, neurologije, ortopedije, kardiologije, kardiokirurgije i zdravstvenog turizma.

Sada obavlja poslove specijalista fizijatra baveći se rehabilitacijom reumatoloških, ortopedskih, neurokirurških i neuroloških bolesnika. Surađuje sa Zavodom za reumatologiju i fizikalnu medicinu, te drugim odjelima KBC-a Rijeka, pretežito Traumatološkim, Neurokirurškim, Neurološkim te Klinikom za ortopediju Lovran.